

Govor gospé ničle

do svojih hčer 1. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, pred
polnočjo novega leta 1861.

Spisal E. Nožarjev.

Predrage hčere! Globoko za gore se je solnce utopilo, nad katerimi se je zlata zarja večerna nočni tamnoti umaknila, ki zaspano obličje utrudene zemlje s svojim črnim valom na debelo že pokriva, ko polnočna ura teče. Pač važna noč! v tej namreč ima nastopiti mnogim narodom nova časova doba — novo leto, ki je v življenju človeškem tolike zanimivosti, zgodovinarjem podlaga skoraj neštevilnih dogodov; še važniša pa je, prelube, za nas, ker vam je znano, da zbora nocojšnega v teh zračnih višavah namen je, mojo enoletno vlado na prvi najnižji stopnji — samic zaporedoma vsaki izmed vas od prve do zadnje na eno leto izročiti, najpervo pa enojko vpeljati. Prej ko pa to delo prevzamem, vas hočem bolj imenitnih lastnost dose-danjih vpeljav v kratkem opomniti, dasiravno jih pri vsaki izročitvi čujete, in sem uverjena, da ni vaša navada, jih kvariti, ampak ponovim jih, da svoje vladarstvene dolžnosti spolnem. Vseh vas devet mojih hčer prizná predništvo svoji majki, meni ničli, ki sem bila že, preden je moj gospodar orjaške tečaje zemeljskega kroga postavil, ravno s tem vaše bitje zagotovil in ga meni podvergel, in ki bom še po razderitvi tega orjaškega kroga. Veljava moja pa obstoji le z vami vred, ako vas na svojo levo si postavljam; na vaši desni pa zgubim vso svojo vrednost, le v decimalnih računih popolnoma ne. Zato sama nisem imela veljave pred začetkom sveta, sama je nimam sedaj, in je ne bom imela po sodnem dnevu. Vidite tudi, da to govorim v arabsko nošo oblečena, v kateri ste tudi vé; številke v družih oblekah, kot rimske, ki se tudi kmečke zovejo, ker jih priprosti kmetje za pisavo domačih računov rabijo, gerške, hebrejske, armenske, malabarske, rusovske, ki jih vse le vede poznajo, so silo redke, neukretne skoro v slehernem oziru javnega življenja, in nekakošno ugasujejo; mé v arabski obleki pa imamo vedno toliko ljubljencov, da kar se sploh piše s številkami in govori o njih, se piše in misli v naši arabski obliki, ker smo ljudstvom najljubše, za pisave, računstva najbolj ročne in za vsako rabo najpripraviše; oblika ima nekaj visocega, mogočnega, nekaj žlahnega, kraljevega na sebi; že za tega del se spodobi in je pravično, da v tej gosposki obleki ljudstvom čas vladamo. Tudi v nazočem zboru, drage hčerke moje, smo viditi le v moji arabski obliki, iz ktere ste vé se razvilo, da v nji z mano vred narodom čas vladujete od pričetka do razpada sveta. Vlada ta pa obstoji iz raznih stopnj. V stari zavezi so bile štiri vladne stopnje: prva najnižja stopnja samic ali enoletij, druga desetice ali desetletij, tretja stotice ali stoletij, četrta tisučletij.

Pri stvaritvi svetá ste jele na prvi stopnji čas vladati, in ste vladavale do četrte stopnje od 1 do 4000, to je, do Kristusovega rojstva; prebrisani svet je pa to obrnil ter 4000 v Adamovo pričetje in 1 v Kristusovo rojstvo postavil (pogleda na zlati časomir, ki ji ob strani z biseri in srebrom tkanega pasú na leskeči verižici visi); ali čas ne pripušča te vpeljave stare zaveze posebej priobčiti, že zlasti, ker se ujemajo s temi nove zaveze, o kateri vpeljavi vam mislim govoriti.

Najpervo nekaj občnega.

Ker razun moje in vaših oblik ni v številkah družih oblik, ljudstvo je pa večkrat mnogo mnogo številke rabiti primorano, bi mu ne moglo nas deset skoro nikdar ustreči; toda vsaka izmed nas ima toliko sebi od nog do glave popolnoma podobnih namestnic, kolikor jih le potrebuje, ker se včasih tako nanese, da ima ravno tista izmed nas na več stopnjah ob enem vladati in tadaj svojo namestovavko na dotično mesto postavi; pozneje boste to lagleje spreuméle. Kar mene tiče, tudi vladam čas na raznih stopnjah; na

vaši desni spervega, ko novo stopnjo nastopite, da vam novinkam marsikaj svetujem, in sicer deseti del časa vaše stopnje; celi ostali čas vlade na tej — prej moji — stopnji so vam pa vaše namestnice zaporedoma tovaršice na tej manjši stopnji, iz ktere sem se jaz jim umaknila. Zdaj pa posamno.

Ko se je stara zaveza h koncu približevala, je vladala pojemljajoča enojka 1; po rojstvu Kristovem je pojemljajoča enojka stare zaveze ugasnila, in na njeno mesto sem jaz ničla za nekaj migljejev kot časna mejnica stare in nove zaveze stopila, da sedé na kraljevem prestolu novozavezno vladarstvo čez časne tekove vam, svojim hčeram, iznova naj nižje stopnje enoletij vsaki na eno leto izročim, najpervo enojki 1. Ko se zagerne slednja noč enojkine vlade, pomazilim v polnočnem shodu dvojko 2 za enoletno vladarico samic, čez leto ravno tako trojko 3, in sopet nad letom četrto 4, potem petico 5, za to šestico 6, dalje sedmico 7, potlej osmico 8 in v posled devetico 9. Zdaj bi imele vé zopet verstama po enoletno vlado nastopiti enako dnevom v tednu; al da si tudi sleherni dan sopet enacega rodi, se dan za dnevom verti, se tudi tedni na vsacih 7 dni množijo; in kot tekočega časa kolesa med vertenjem krog lastne osi tudi dalje vedno od preteklosti in sedanjosti v neizmerni prostor neznane prihodnosti se vertijo, vedno daljše znane brazde za sabo puščaje: tako je vam prirojeno, se v vladarstvu od samic na desetice, od tod na stoletja itd. vedno dalje pomikati in sled samic, ko ste na drugi, sled desetice in samic, ko ste na tretji vladovavni stopnji . . . za seboj puščati. Ako se toraj s časom dalje na drugo, pozneji tretjo . . . stopnjo pomikujete, se morajo preorane brazde samic, desetice . . . vedno za vami znati, brez katerih se ne dá dokazati, da ste se kadaj le količkaj iz mesta gani-le. Vsled tega izročim po polnočnem shodu leta 9 enojki stopnjo desetice 10, kjer ostane deset let; mé vse se bomo med tem časom na stopnji samic zverstile, na katero najperva sama za deseti del časa njene vlade, to je, za eno leto stopim, da bom v desetletni vladi sperva še neskušeni enojki s svojim svetom pri roci. Čez leto izročim enoletno vlado, ker ima enojka že desetletno, njeni namestnici 11, potem dvojki 12, nad letom trojki 13, vsem zaporedoma do devetice 19; enojkina desetletna vlada je pri kraji, tudi samice so se vse zverstile zraven nje; izvoljena je toraj dvojka 20 za desetletje, h kateri prvo leto jaz pristopim, potem enojka 21, po tej namestnica dvojki 22, čez leto trojka 23, . . . na zadnje devetica 29; dvojki sledi zdajci trojka z mano ob desni 30; samice se v vladi vsacih deset let enkrat spremenijo, in na stopnji desetletne vlade se dvignejo za določenim časom četrta 40, petica 50, šestica 60, sedmica 70, osmica 80 in devetica 90; slednje leto spremlja devetico na prvi stopnji nje namestnica 99. Ko se polnočna ura zadnjega dné tega leta približa, skličem zbor, vam razložim dosedanje vpeljave v vladarstvu, kako ste sčasoma vse stopnje desetletij vladale, da je zdaj treba nove stopnje — namreč stoletij nastopiti, ob enem pa tudi stopnje enoletij in desetletij po omenjenem redu. Obernem se k enojki in jo spremim do tretje stopnje 100, na kateri bo gospodovala sto let; sama pa ostanem na njeni desni deseti del stoletja, to je, deset let ko pomočnica v tej ali uni sili in stiski; na enoletno stopnjo si pa postavim svojo namestnico, za katero se vé, drage hčerke, vse v devetih letih poredoma namestujete; ob desetem letu odstopim od stoletne enojke na desetletni stopnji, ter ji pripeljem za desetletno tovaršico njeno namestnico 110, sopet ob letu dvojko 120, trojko 130 . . . 190; samice se pri vsacem desetletju razvertijo, potem tudi pri zadnji desetici 190, h kateri čez osem let zadnje samice namestnica 9 pristopi — 199. Desetice in samice so svoje mesta v sto letih popolnoma dovladale, kakor enojka svoje stoletje, na katero se vsled zbora zadnje noči leta 199 vsede dvojka 200, desetice in samice se namestujejo kot prej; čez sto let ven-

čamo v slovesnem zboru trojko za kraljico stoletno 300; sopet čez sto let četerko 400, čez ravno toliko časa petico 500, pa tako dalje šestico 600, sedmico 700, potem osmico 800, vposled devetico 900. V devet in devetdesetem letu stotice $9 = 999$ se približa sopet zadnja noč njenega stoletnega kraljestva, ki ga je zadnja izmed nas vladala. O prazničnem zboru vas, drage hčere moje, vseh dosedanjih vlad opomnim, da ste namreč že vse na tretji stopnji izvladale, da je treba sedaj tisočletno vladati četrte stopnje pričetiti, kamor sperva enojko 1 slovesno vpeljem; kjer je pa v prejšnjem letu devetica s svojima namestnicama vred tretjo, drugo in prvo stopnjo vladala, pridejo na njeno dosedanje mesto samic in desetice moji namestnici, sama pa na tretjo stopnjo stoletij, kjer ostanem deseti del enojkine vlade, to je, sto let tej za svetovavko; na stopnji desetletij in enoletij se pa ve verstite kot do zdaj. Po takem razdelku dobimo 1000, nad letom 1001, čez devet let 1010, čez deset let 1020 1090, čez deset let 1099; ko to leto mine, je moje stoletne vlade kraj; izročim jo namestni enojki 1100, čez sto let dvojki 1200, za sto let trojki 1300 1800; do dandanas nimam višjih stoletij, zarad tega ostanemo zdaj pri stoletni vladi osmerke; stopnji desetice in samic se ravnate po zgorej razloženem redu, ter imamo 1801 . . . 1810, 1820, . . 1850. Zadujo polnoč lanskega leta 1859 sem v našem zboru šesterko 6 na stopnjo deset letno povzdignila in ji iz početka sama na desno pristopila, ker je bila še nezvedena in tudi ljudstva še niso bile na-njo vajene; zato jim je mnogokrat roka petico namesti šesterke nehoté pisala, in več enacij zmotnjav se je zgodilo (urno pogleda na časomer, — manjka le še 4 minute do polnoči), pa ne utegnem jih vam priobčevati.

(Konec prihodnjič.)

V milo znamenje vzajemnosti slovanske pozdravlja „Naše gore list“ prvo „besedo“, čitavnice naše s sledečo pesnico:

Pozdrav čitaonici ljubljanskoj.

Tebe čedo slavskog duha krasno,
Ljubimice slovenskih boraca'
Zarka ljubav hrvatskoga braca
Strunom ljub've sad pozdravlja
glasno!

Tvoj nam ustroj pokazuje jasno,
Da u skutu vatrenih srdacah
Mile naše braće Slovenacah
Domoljubja plam nije ugasno!

Budi samo ko nas svaki žudi:
Slavska jeka domorodnih grudi',
Zlatna staza, koja vodi k slozi!

Budi duha slavskoga ulišće,
Budi rodu koća i ognjišće! —
U to ime da ti Bog pomogi!
„Naše gore list.“

Tebi detešce slavensko krasno,
Ljubček borcov zrodnih, bratskih
Vroča ljubav bratov Vam hervat-
skih
S struno zdaj ljubezni poje glasno!

Tvoja nam naprava kaže jasno,
Da pod vroćih sere še zagrinjali
Milih bratov domoljubje kali
Živo tle; nikdar plamen ne ugasnil!

Bodi samo, kak želi nas vsaki:
Slavski odmev rodoljubja jaki,
Zlata steza, pot ki k slozi zлага.

Bođ duha slavenskoga ulišće,
Bodi rodu hiša in ognjišće! —
U to naj ime ti Bog pomaga.
Svobodno poslovenil J. M.

Nove knjige.

Nanos. Slovenski zabavnik za leto 1862. Izdal J. P. Vijanski. V Ljubljani natisnil Jož. Rud. Milic.

V mični in prav ročni unanji podobi je slovenskemu svetu dobro znani gosp. Janko Vijanski ravnokar izdal bukvice, ki so kakor nemški almanahi namenjene zlasti za darila ob novem letu. Prideržaje se o tej knjižici drugo pot več govoriti, omenimo danes le to, da obsega na 294 straneh mnogoverstne tvarine za poduk in kratek čas v prozi in pesmih, ki jo je, kakor rodoljubni gosp. izdatelj v predgovoru pravi, nanesla večidel mladež slovenska in se dobiva, kakor današnji „Oglasnik“ oklicuje, po vseh slovenskih mestih; ob enem pa častitim bravecom podajmo za pokušnjo v današnjem listu humoristični „govor gospé učle.“

Aktenstücke zur Geschichte des kroatisch-slavonischen Landtages und der nationalen Bewegung vom Jahre 1848. Mit einem Anhang, enthaltend: die wichtigsten Landtagsakten vom Jahre 1861, und das Programm des O. Ostrožinski aus dem Jahre 1848. Nebst Porträt des Ban Jelačić. Herausgegeben von Steph. Pejaković, Landtags-Abgeordneten aus der Militärgrenze im Jahre 1848.

„Povestnica avstrijskega cesarstva z neizbrisljivimi čerkami je na svoje najsijajnejše liste zapisala serčnost in terdno močatost, kakor tudi udanost darujočo kri in blago, s katero je Hervaška in Slavonska, pod vodstvom preslavnega bana, oprijela in deržala se edinstva deržavnega pa enakopravnosti vseh narodov kakor zvezde predhodnice v svojem boju proti pohtevom monarhii in deržavni celokupnosti pogubnim in proti gospodstvu, katero si je narod nad narodi deržnil prilastovati.“

S temi pohvalnimi besedami je prepokorna razložba ministrov Njegovemu Veličanstvu 30. marca 1850 podana popisovala zasluge hervaško-slavonskega naroda, in da je pravična hvala taka, kaže na vsaki svoji strani knjiga, ktere ime smo gori postavili, knjiga imenitna za vsacega, kdor s pazljivim očesom spremlja v letu 1848 začeto pa dosihdob še ne doveršeno prerojevanje stare Avstrije naše, zlasti imenitna pa za Slovence, najbližnejše sosede in prave brate junaškega naroda, ki v njem vidijo in čislajo najkrepkejšega podpornika vlastnega narodnega razvitka. In v resnici mora sercu s pogledom na gnjusno sedanjo premoč materializma vsako žlahno težnjo zatirajočega, kakor tudi strastno zavijdanje in krivično obnašanje med narodnimi plemeni žaljočemu dobro deti ta kerščanska ljubezen, ta čista človekoljubnost, pravičnost, nesebičnost, in bi rekel, deviška odkritoserčnost in priprestost, govoreča iz premnogih sklepov, predlogov in razglasov, s kterimi je hervaški narod svoje misli o važnejših dogodkih leta 1848 in 1849 razodel in ki jih nam je rodoljubni g. Pejaković v ti knjigi nabral in lepo v red spravil.

Jasno nam spričujejo spominki v ti knjigi razversteni, da ga takrat mimo Hervatov ni bilo resničnejšega in bolj gorečega zagovornika Avstrije mogočne kakor deržave vsem narodom enako pravične z vlado v vseh poglavnih rečeh edino, v drugih pa narodnim in deželskim posebnostim primerjeno, in kakor so se z vso močjo in serditostjo uperli dualizmu hvaljenemu med Magjari, po katerem bi dežele ogerske in nemškoslovanske bile samo in edino po vladarjevi osebi zedinjene (osebno edinstvo, personalna unija), terdeč nasproti, da se je med vsemi deželami avstrijskega cesarstva od nekdanj že razvilo ne osebno, ampak stvarno edinstvo (realna unija), ravno tako so povzdignili resnobno svoj glas zoper nemški Frankfurtski zbor, ko tudi ni hotel med deželami nemške zaveze (bunda) in deželami zunaj nje stoječimi dopustiti družega kakor samo osebno edinstvo, ter so živo dokazali, da Avstrija mora na svojih nogah stati in samo v sebi ne zunaj iskati si moči in veljave. Pač so pokazali s tem Hervatje veliko skušenost in modro previdnost, opazivši za avstrijske Slovence največjo nevarnost, da ne rečem, gotovo pogubo v tistem nesrečnem dualizmu, v tisti razdvojbli vlade, po kateri bi na eni polovini Nemec, na drugi pa Magjar kakor rojen in edini gospod smel gnesti in zatirati druge narode. Da se pa je letošnji hervaški zbor iz vzrokov, ki jih tu ne gré razkladati, nekoliko zastranil od une previdne poti, po kteri mu je prednik leta 1848 koračiti za dobro spoznal, vendar to ni imelo škodljivih nasledkov za narod, ki ga sedaj vidimo v posesti take narodne neodvisnosti in narodne uprave od najnižje do stopnje najvišje, kakor povestnica očitno ne uči, da bi jo bil kdaj popred imel; in tudi to, da se je ohranila erdeljska dvorna kancelija in izročila vodstvu pravičnejšega moža, kaže, da se sedaj še ravno ni bati tistega dualizma. Pravo kerščansko ljubezen, čisto nesebičnost in pravičnost so pa skazali še jugoslovanski bratje v letu

kup. Ker je to soseskina reč, ne more družba segati v njo, ter more le želeti, da bi se lepa misel častitega gosp. predstojnika radoljske podružnice po celi deželi takrat brez odloga spolnovati začela, kadar se bojo nove in krepkejšje občine (srenje) ustanovile. Ravno taka je z res potrebno napravo gasilnic v vsaki srenji, ki jo gosp. predstojnik nasvetuje. (Kon. prih.)

Dobrovoljen opomín zavolj cepljenja kóz.

(Konec.)

Ce so stavljene kozé tolikšna dobrota za narod človeški, kako pa je to, da že dolgo ni vsakdo prepričan tega? Ni težak odgovor na ta ugovor.

1. Nekteri pravijo: „saj tudi našim starim očetom niso stavili kóz, čmu tedaj nam?“ Kaj tacega le govore tisti, katerim je svet opážen s steno, ktera jim brani pogled v stare čase nazaj; taki ne vejo, kar smo že natanko dokazali, da nekđaj pri nas ni bilo kóz, da ta strašna kuga se je iz jutrovih dežel pritepla k nam in vdomačila po tem pri nas, in še le ko je pomorila veliko milijonov ljudi, je zoper to kugo dr. Jenner iznajdel pomoček, ki obstoji v cepljenju nedolžnih kravjih kóz, ktere se stavijo same kakoršne so, ali pa iz cepljenk otročjih.

2. Nekteri celó blodijo, da prave kozé so zato dobre, da se truplo po njih izčisti. Kratkovidna pamet, ki tako govori! Po tem takem bi si mogli tudi želeti, da nas vse gerde bolezni in kuge napadajo, da se bomo izčistili po njih! Naši stari očetje so bili nek veliko močnejši in zdravši kot mi, in vendar se niso čistili po kozah, ker še kóz poznali niso. Zakaj se bomo mi dajali čistiti po taki gerdi ptuji bolezni, ktere se lahko obvarovamo, da se nas ne loti, nas v jamo ne spravi ali saj ne ogerdobí?!

3. „Saj ne pomagajo vselej — pravijo drugi — ker skušnje kažejo, da tudi take, katerim so kozé stavljene bile, napadajo vendarle prave kužne kozé.“ Tega ne moremo in nečemo tajiti. Res je, da se kaj tacega primeri. Al to je vendar le bolj redko. Če ta primerek podira zaupanje na stavljene kozé, niso one tega krive, ampak njih prenapeti zagovorniki, ki so nekđaj preveč obetali, ko so rekli, da gotovo vsak je obvarovan kužnih kóz, kateri stavljene ima, za vse svoje žive dni. To ni res, — resnica je le, da skor vsak je po njih obvarovan kužnih kóz, in če ga tudi ta kuga napade, po stavljenih kozah pride tako ob moč, da jih večidel vsak potem lahko prestopi, in kakor cepljeno sadno drevó ne rodi več lesnik, tako tudi s kozami cepljeno truplo ne več divjih, pravih kóz.

(Konec prihodnjič.)

Govor gospé ničle

do svojih hčer 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, pred
polnočjo novega leta 1861.

Spisal E. Nožarjev.

(Konec.)

Sedaj pa, ljubeznjive moje, se skončuje moja enoletna vlada; le malo trenutljev imamo še, ki so letošnjemu — nocojsnemu zboru namenjeni. Čeravno se ob letu v prihodnjem zboru zopet vidimo, jaz vendar deset let ne bom javno vladala, ker bom svojo stopnjo enoletij vam poredoma izročila. V strinjanju dveh desetletij pa se spodobi, da se nekoliko na njunine okoliščine ozremo!

Prejšnje desetletje bila vam je prednica petica 5; zlasti njeno skončevanje nam je vsem neugodne homatijske dogodnje donášalo, in lejte, sedanje desetletje prednice 6 jih kar neprestano nadaljuje — zavoljo tega mi že danes serce otožno in nepokojno bije, postaja mi bitko in milo, ko se ozrem na leta pretekla, in vidim v toliki razdraženosti, v

tolicem nemiru vsakdanjih homatij in brezbožnih strast ljudstva, vladarje zakopane, ko vidim že toliko nedolžne kervi po izdajstvu in hinavstvu prelite, toliko sebičnosti, na videz gladijočih, zmernih, v resnici pa praskajočih, grabljivih pohlepnežev in hudovoljcev, toliko nevarnega in tolikanj nalezljivega duha med ljudstvi raztresenega, vzrok in korenina tolikanj hudih in nevarnih nasledkov. Narod vzdiguje se zoper narod, država kuje državi na skrivnem silne spone spodkopljivega in spodjedljivega življa; — konec vsega nesrečnega početja tega, ako v tej meri od prečudnega duha oslepljeni narodi si zmešano pot vsakdanjo v vedno globokeje zmešnjave in strasti nadaljujejo, — se mi z osodo imenitnih starih narodov enačiti dozdeva. Pod to prednico pridejo gotovo nenavadni dnevi; še težke megle pripodí vihar, čigar blisk se od dalječ za čas dá viditi.

Sicer početja take ne izvirajo od vas, in se ne zatekajo v vas, pa vendar, zaznamnjati jih, upirajo se ljudstva in zgodovina na čas vaše vlade, kot stavi brodnik sred silovitega morja, oziraje se na iglo jekleno in zvezde nepomične teku svojega parobroda neobhodno podlago. Pa (ozre se na časomer, kjer manjkate še 2 minuti) ker čas urno dalje hití, dostavim sploh h koncu svojo nestransko željo, da bi, ako so že čerui viharu oblaci tako nastavljeni, da se ne dajo s pogubonosno strelo vred odpoditi, da bi ta s svojim požigavnim in končavnim udarcem na brezbožno stran černotnih oblakov švignila ter urno zopet ljudstva in kraljestva pomirila, da bi zopet čversto se razvijala po daljnem svetu ponosna zastava blazega miru in sprave; kajti le s tem pogojem se zopet vse oživi in verlo napreduje: mirne ljudstva se izobrazujejo in povzdigujejo na zaporedne vikše stopnje hasljive omike; razcvetajo se učenosti in vede, umetnija in obertnija; oživi se zopet kupčija med raznimi narodi in daljnimi svetovi; krepí se rokodelstvo in poljedelstvo.

Vse se veselo trudi in poganja za blagor svojih, za omiko domovine, in blagostanje in mogočnost svojega vladarja, — ako blaga zastava zelene oljke med narodi vzajemno veje. Al do sedaj se preblagi mir pogreša, vse blago in človeštvu dobro in koristno žuga iz teka hirajoče vsakdanjosti razpasti; — kaj pa nam prihodnost prinese, pod zdanjo enoletno vlado nihče ne vé; kajti v bukve prihodnosti gledati tudi nam ni dano! (Na časomeru ob bliščečem pasu gospé ničle manjka še 1 minute do polnoči.)

Preljube hčerke! Kmali bo s široke line visocih zvonikov kladvo po tamni daljavi ljudstvom naznanilo z glasnim udarcem uro polnočno, — konec starega in pričetek novega leta, — premen naše enoletne vlade. Le malo trenutljev ima še obstati moja vlada samíc ob desni strani desetletne vlade šesterkine, potem pa izročim v letošnjem zboru namestni enojki svojo sedanjo stopnjo. Ker se govor že razteka in ima polnoči vsaki čas bíti, stopim s prestola, ob čigar snožju govor moj poslušate. (Mogočno se vzdigne ter veličastno koraka v prebliščeči obleki po čez in čez z najžlahnejim beršunom popetih stopnicah prestolovih k svojim cvetečim hčeram, ki se ji spoštljivo priklonijo in jo obstopijo.

Izmed njih postavi enojko 1 na tisočletno, osmerko 8 na stoletno, šesterko 6 na desetletno, in enojko 1 namestnico na svojo dosedanje stopnjo. Zadoji položi, — ko ravno polnoči bije, — svoj prelepi svetli venec slovesno na glavo ter nadaljuje:) Odstopim ti prvi, premila hčerka enojka, slavno vlado samično ob desni šesterkini, ter ti ovijem visoko čelo s svetlim vencom, v kterege so opletene iskrene želje vseh nas in vseh narodov, da bi jim tvoja enoletna vlada srečo in blagostanje donášala, da bi bilo ravnokar pričeto leto mirno, zdravo in koristno narodom na vse strani, da bi vsi narodi v omiki, umetnijah in vsakoršnih vednostih napredovaje cveteli; da bi sploh svetu boljša, veselejša, mirnejša in srečnejša doba jela se že kedaj žariti; sicer se ne dá vse hipoma zgoditi in doversiti, kajti vsakdanji tek dandanašnje dobe, omike, npravja, zaupa, pravice, pošte-

nosti je tolikanj na napčne poti tolikanj oglašene in hojene, da se ne more kar v hipu razvajeni svet na prvotni, srečni, resnično pravi kolovoz napeljati, ne tolikanj urno priljubljenih napčnih pot naravnati; al tudi pričetek se pogreša, ki naj bi ga že kedaj kobna osoda ljudstvom podala, ki si vzajemno vse dobro dan novega leta želijo. Toraj hitite drage štiri hčerke moje 1861 po silnem krogu sveta na vse strani ljudstvom v mnogo potrebne stajališča; naj bi z vašim dohodom osoda pričetek pravega blagostanja in hasljivega spoznanja na razlegane, razdražene, s prečudnim duhom oslepljene ljudstva rosila, in se jim zopet veselejša in mirnejša zarija svitati jela! — (Ko dokončá slovesne te besede, se vzajemno poljubujejo, podajaje si roke, napeljevaje še iskrene pogovore med sabo pred ločitvijo — kar mi zanimivo gledišče sjajnega zbora žareč oblak zakrije; kajti akoravno sem se v oni dôbi, pozvediti kaj o tem zboru, v zračne „regiones“ bil povzdignil, se vendar preblizo nisem derznil iti, kjer bi mi ne bilo kar nič na poti. Na vse to me pa le veseli, da sem saj toliko v stanu, od tega zanimivega polnočnega zbora o spremenu leta po svoji slabi moči kaj malega naznaniti predrazim rojakom svojim!)

Iz „Slov. Zabavnika.“

Pisma slovenskega turista.

VI.

Da je Terst veliko, lepo mesto, to vsakdo vé; da pri morju stoji, tudi; da v Terstu „Triesterca“ izhaja, marsikdo vé, da je pa v Terstu skor nobeden ne bere, to pa unanjim ni tako znano. Ko bi hotel Terst popisovati na drobno, bi se le blamiral, ker vem, kar železnica tje pelje, ga je že vsak „Tomanec“ Bog vé kolikrat vidil in bral je že vsakdo tudi lep popis Cegnarjev leta 1854 v „Glas. Slov.“ — Al ziniti moram eno o narodnem značaju našega primorskega mesta. Posebno se o našem času zló sém ter tje po svetu o tem pričajo. „Augsb. Allg.“, „Preša“ in vse, kar kulturo proti „Osten“ nosi, terdi in dokazuje, da je Terst južne Nemčije Hamburg, zadnji ploditelj nemške kulture, kjer se še dober „Lagerbier“ in „Gselchtes mit Knödel und Sauerkraut“ dobiva. Teržaški županijski odbor pa pravi in svetu z vsake baže pripomočki oznanuje, da je Terst popolnoma brez madeža lašk, ali kakor bi italianissimi rekli: „Parte integrante del regno d' Italia“. Mi pa spet zmiraj terdimo: Tersta jedro je slovensko, le lupina je laška. — Kdo ima prav? — Na to ta odgovor. Ranjki minister Bruck, kterege fantazija je bila prepolna južnega Hamburga, je marsikaj velikanskega ustanovljal za dosego svojega cilja in konca. Vsemu svetu najbolj znana naprava je: „Lloyd“. Osnova te naprave je bila umérjena po velikem angleškem vatlu z nemškim značajem na akcije, in stoji že zdaj čez 30 let. Al dandanašnji imajo nek te akcije le malo veljave, in ako bi vlada zavoljo rešitve nemške časti „Lloyda“ tako energično ne podpirala, bi bil morebiti že davnej v tihem mirnem morju pri najlepšem vremenu za vekomaj utonil! Da bi se interesi naprave tudi dušno zastopovali, se je zraven utemeljila naša ljubeznjiva prijateljica „Triester Zeitg.“. Njeni prvi namen je bil in je še zdaj nevkretnim Teržačanom v glavo trobiti, da na staronemški zemlji prebivajo in da so njih kupčijski interesi nemški interesi; al kaj pomaga časniku vsa navdušenost in steklina, če se nobeden na-nj ne naroči in če ga nihče ne bere! Vidil sem lahko vsaki dan v kavarni, kako je teržaški tergovec premetavši časnike, „Triesterco“ kakor gosenco na stran zagnal, če mu je ravno po nevedoma med perste zašla; ker ona je prav za prav s svojim imenom „lucus a non lucendo“. Ker bi v Terstu gotovo še ribe v morji njene pridige ne poslušale, se je vergla na nas slovenske ajde; al tudi tū je gerčavi les, in le nekaj podljubeljskih Cimbrov je spreobrnila. Res prav pritlikavski uspeh za tolikoletni trud in pot; primaruha, da se ne spleča! Ko bi ne bilo Lloydove kase, bi

bila že tudi ona zdavnej v kaki kernici jadranskega morja se potopila; saj zrela je že zadosti za to.

Nekaj je še bilo stare Brukove garde med tergovci, ktero, kdor časnike bere, po imenu pozná, in ki je imela pod prejšnim absolutizmom največ upliva; al zdaj pri novih svobodnih volitvah soseskeinega odbora in spet pred kratkim pri volitvi odbora kupčijske družbe so te može večidel izključili. Nemškutarije je največ med množno birokracijo, ki — po izuzetih verlih možéh tudi tega stanú, ki zapopadajo potrebe in zahteve današnjega časa — se ne more sprijazniti z oktobrom 1. 1. in pa tiho za-se v svojih stanovališih čepí, kakor čuki v starih razvalinah, ker znano je, da nikjer manj, kakor v Terstu, ni veljave, ako ni cvenka. Imajo tudi med saboj neko Šillerjevo društvo, od kterege bi nihče ne vedil, ako bi teržaški korespondent „Preše“ sémtertjé njegovega životarenja ne opomnil. Nauk iz te resnične povesti si sam povzemi, bravec! — Napisi na ulicah so povsod sami laški, oglasi mestne gosposke ravno tako le laški, slišite se po ulicah dve tretjini laškega, ena pa slovenskega. Oprava, gibčnost in fiziognomija ljudi je južna; černomanjasti lasje, temne žareče oči se na vsaki korak vidijo; prostih ljudi nima nihče rute za vratom; vsak rujave góse kaže. Napisi nad štacunami, kavarnami, pri rokodelcih itd. so le laški; novi županijski odbor je tudi vse šole potalijančil razun okolice teržaške, kjer stanujejo dobro znani mandrijani, čeversti Slovenci. Najhuji boj je bil in je še za gimnazijo, ktere vlada nikakor iz rok dati neće, ker bi potem vsaki sled nemških šol v teržaškem mestu zginil; al prečuden odgovor ministerstva smo čuli pri tej priliki na interpelacijo teržaškega poslanca Porenta o učivnem jeziku na gimnaziji ki mora nemški ostati zavoljo „varovanja slovenskih interesov.“ Ko bi človek po jeziku sodil, v katerem se v Terstu ob nedeljah in praznikih pridiguje, bi rekel, da je mesto z malim izjemkom slovensko, ker le pobožni Slovenec večidel tū božje hiše napolnuje. Posebno so cerkve polne pri jutrajšnih opravilih, ki jih posli, delavci in drugi prosti ljudje obiskujejo. Pa bo kdo radovedno vprašal, ali so Slovenci po tem takem samo posli v Terstu? Ne! občno znano je, koliko ljudi našega naroda, posebno Kranjcev se je že davno tū naselilo, ki so z bistro glavico in s „punkeljem“ čez ramo“ čez Občino priromali in s pridnostjo v nekterih letih bogati in časteni tergovci postali. Al ko je mož čutil cvenk v žepu, se je tudi znebil svoje narodnosti in se — ne v Teržačana — ampak v „Triestino“ spremenil; ponemčevanja tukaj ni. Od doma v Terst pridši je naš Slovenec bil pošten „Lesjak“ ali „Tomaž“; čez nekoliko let se je že bralo nad njegovo štacuno „Lesiaci“ ali „Tomasini“ itd. — Še le od leta 1848, kar se je naša národna zavest občno zbudila, so se Slovenci tudi tū kviško spravili in čitavnico — „casino slavo“ — ustanovili. V političnem močvirju je preteklih 10 let kakor čez marsikaj družega tudi čez to narodno središče mah zrastel. Zdaj okoli pol leta ponovljena čitavnica pa kaj krepko stoji in v resnici našo narodnost sposobno reprezentira. Imela je mesca septembra čez 300 členov, večidel Slovencev, potem največ Dalmatincev (posebno ladjinih kapitanov) in družih Hervatov in Serbov. Imajo krasne sobane v celem prvem nadstropju v ulicah „piazza della dogana“, kjer je vse lepo uredjeno za časnike, besede, ples, igre in druge zabave; po kosilu pa se ti črna kava v čitavnici izverstno prileže. — Po pravilih čitavničnih morejo le Slovani členi biti, ker — če človek kaj skusi, se še le zbrusi. Da take naredbe niso Italianissimom po volji, ki so le v Turin zamaknjeni in komaj pričakujejo, da bi tribojna laška zastava do Soče privihrala, si lahko vsak misli. Da jim je tedaj utemeljenje dušnega središča za Slovane tern v peti, ni čuda, ker so se že za gospode Tersta imeli. Al vendar v svojem ponašanji proti Slovanom niso taki kakor so glasoviti nemškutarji v Ljubljani in drugod, ki doma in v znanih nemških časnikih lajajo, kakor pes na cesti, ki brez vse škode zmiraj terdi, da je „vou! vou! vou!“ — pa